

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Pomožna akcija v šmihelsko-stopiški občini.

Kako resno razume naše občinstvo dolžnost, podpirati rodbine na vojsko poklicanih mož, kažejo veliki darovi, ki jih je pomožni odbor prejel, še predno se je konstituiral. Tako je g. dvorni svetnik pl. Šuklje za celo dobo vojne obljubil v to svrhu po 2 kroni na dan, g. višji železnični svetnik pa po 30 kron na mesec; g. graščak dr. Robert Goriany pa se je zavezal dajati vsem potrebnim rodbinam iz naše občine proti nakaznici podpornega odbora skozi cel čas vojne potrebni les za kurjavo.

Ne gre tukaj samo za izredne pojave dobrodelnega domoljubja, ampak tudi stalni viri dohodkov lajšajo podpornemu odboru njegovo delo, ker ve za naprej, s kakimi sredstvi lahko razpolaga.

Prepričani smo, da to niso edini primeri posebne radodarnosti, ampak da bodo našle naše nabiralke in nabiralci v prihodnjih dneh, ko bodo potrkali s polo v roki na vrata našega občinstva, povsod odprto srce in odprte roke. Sprejemala se bodo darila v denarju, vseh mogočih oblačilih in živilih, vsaka malenkost bo s hvalo sprejeta in bednim družinam dobro došla. Glavno zalogo bo imel pomožni odbor v gradu g. dvornega svetnika pl. Šukljeta, tje naj se pošiljajo vsa darila oblačil in blago. Glede poljskih pridelkov pa je omeniti, da se bodo dotična darila zbirala pri gg. župnikih v Šmihelu, Vavti vasi, Stopičah in Podgradu, ki bodo občinstvu še posebej oznanili, kako nameravajo pobirati darove in deliti podpore.

Seznamek prejetih daril in razdeljenih podpor se bo od časa do časa objavljal v tem listu.

Mednarodna privlačnost in zvestoba.

Kdo bi si mislil, da bo par srbskih banditov zanetilo požar, ki objema vso

Evropo. Naravno bi pač bilo, da bi Avstrija kaznovala večne rogovileze na jugu in cela zadeva bi bila rešena. Saj smo vendar moderni, kulturni ljudje, katerim nasproti bi moral biti korak Avstro-Ogrske edino na mestu. Saj se Evropa tako rada ponaša s svojo kulturo.

Vendar bi se to pot temeljito vrezal, kdor bi zidal na evropsko kulturo. Našli so se v Rusiji ljudje, kojih nas mora biti sram, ker nosijo slovansko ime, in se drznili braniti srbske kraljeve morilce ter dvigniti meč, ki je razpalil sedanji evropejski ogenj. Sedaj nam je še-le jasno, odkod so Srbi črpali ono brezmejno predrznost in nesramnost, s katero so skozi leta in leta ogrožali našo državo in jo izzivali na boj.

Ruska vlada sama je bila toliko „kulturna“, da je ščuvala svoje vredne kompanje na jugu proti Avstriji in jih izpodbujala v kraljevskih umorih. Gadja zalega, ki je zastrupljevala naš jug, se ni rodila pravzaprav v Srbiji, ampak njena zibelka je tekla v Rusiji. Zato ne bi bilo tudi nič neverjetnega, da je celo ruski poslanik v Belgradu kot najvišji ruski dostojanstvenik v Belgradu, kot namestnik ruskega carja bil zapleten v sarajevski umor. Čisto naravno je torej tudi, da je ravno Rusija prva vzela srbske morilce pod svojo zaščito in izzvala evropsko vojno.

Takoj za Rusijo se je začela kot njena zaveznica potegovati za Srbijo Francija. Tudi to nas ni presenetilo, kajti Francija ima že toliko najrazličnejših in najgrozovitejših umorov na svoji vesti, da je prav razumljivo, da je tudi Francoze mikalo med velesrbske morilce.

Bolj smo se pa začudili, ko je napovedala Anglija vojno Nemčiji kot zaveznica Rusije in Francije. Anglija je nastopala vedno bolj kavalirsko in njihovo časopisje je celo odobravalo odločen nastop naše vlade proti Srbiji, in vendar se je našla na strani kraljevih morilcev in njihovih zaščitnikov. Privedel jih je v to tovarišijo najbrž strah za prvenstvo na

morju. Doslej je veljala Anglija kot prva pomorska velevlast, s katero je najnevarnejše konkurirala Nemčija. Gotovo se je sedaj Anglija bala, da bi Nemčija uničila francosko in rusko brodogradnjo in takorekoč na morju zavladala.

Vidimo pa na nasprotni strani tudi to lepo lastnost, da trojni sporazum med Rusijo, Francijo in Anglijo ni samo na papirju, ampak tudi v dejanju. Na naši strani pa ste sijajno pokazali solidarnost Nemčija in Avstrija. Nemčija se je celo radi Avstrije prej zapletla v vojno z Rusijo, kakor Avstrija sama.

Anglija je svojo zvestobo nasproti Rusiji in Franciji že dejansko pokazala, na naši strani pa dejansko vidimo le še Avstrijo in Nemčijo. Kje pa je tretji zaveznik, Italija? Italija še doslej ni nikjer dejansko posegla v boj za trozvezo, in daje še sedaj samo nevtralitetne izjave, da se nikamor ne bo vmešala. Sicer ne poznamo podrobnosti trozvezne pogodbe, vendar mislimo, da je sedaj že trenutek za dejansko pomoč Italije prišel. Vse sedaj z radovednostjo gleda na Italijo, bo-li držala moško besedo kot jo je Anglija. Upajmo, da se pač Italija ne bo hotela pred celim svetom postaviti na pranger besedolomstva in sramotne nezvestobe; sicer bo pa brez dvoma v najkrajšem času tudi ta uganka razvozлана.

Avstrija napovedala vojno Rusiji.

Dunaj, 7. avgusta. 6. avgusta je izšla posebna izdaja dunajske „Wiener Zeitung“, ki prinaša vojno napoved Rusiji. V uradnem oddelku lista stoji sledeče: Po Najvišjem naročilu je dobil 5. avg. t. l. c. kr. poslanik v Peterburgu naročilo, naj izroči ruskemu ministru za zunanje zadeve noto sledeče vsebino. Francosko besedilo note se glasi v nemški prestavi: Po naročilu svoje vlade javlja podpisani avstro-ogrski poslanik njegovi ekscelenci gospodu car-

skemu ministru za zunanje zadeve sledeče: Z ozirom na grozeče obnašanje Rusije v sporu med avstrijsko monarhijo in Srbijo in z ozirom na to, da je Rusija vsled tega spora po sporočilu berolinske vlade mislila začeti sovražnosti proti Nemčiji, ki je torej v vojnem stanju z omenjeno državo, se smatra tudi Avstrija, da je v vojnem stanju z Rusijo.

Boji z Rusi.

Dunaj, 7. avgusta. (C. kr. kor. urad.) Avstrijsko-ruska vojska se je pričela danes ob šestih zjutraj z ofenzivo pri Krakovu. Naše čete so prestopile rusko mejo in se polastile mest Olkuzza in Wolbroma. (Obe mesti ležita severo-zahodno od Krakova blizu meje.) Nato so se obrnile naše čete proti zapadu in se pri Bendzinu (mesto ob avstrijsko-nemško-ruski meji) združile z nemškimi četami, ki so prišle od Čenstohova.

Dunaj, 7. avgusta. (C. kr. kor. urad.) Ob srednje gališki meji so se vršili včeraj in danes manjši boji. Takoj ko se je izvedelo o napovedi vojske, so poizkušali ruski kavalerijski oddelki in patrolje vdreti v Galicijo, pa so jih naši prisilili, da so se vrnili. Tudi na meji vzhodne Galicije je prišlo do manjših bojev, posebno pri Woloczisku, kjer se je avstrijska obmejna straža vzdržala na svojih pozicijah kljub veliki premoči sovražnika.

Dunaj, 7. avgusta. (Koresp. urad.) Med tem, ko so v zahodni Galiciji naše čete prodirale in se utaborile v smeri Olkucz — Nowe Przesko, je bila meja srednje Galicije prizorišče manjših bojev. Naše čete, posebno kavalerija, so preprečile vse poizkuse sovražnikov. Tudi v vzhodni Galiciji se že križa avstrijsko in rusko orožje. Od manjših bojev, ki jih je tu morala prestat naša obmejna obramba, je posebno treba poudarjati hrabrost obmejne straže v Podwoloczisku. Cel dan so vstrajali naši na svojih postojankah pod po-

LISTEK.

Novomeški kapitelj za Zagreb leta 1545.

Spisal Ivan Steklasa.

Dne 5. maja 1545 so Turki premagali pri Selnici ali Konjskem (današnja Konjščina) v hrvaškem Zagorju krščansko vojsko, kateri so zapovedovali Juri Wildenstein, Pavel Radkaj, ban Nikolaj Zrinski, Keglevič in drugi velikaši. Turkov je bilo do 10.000, kristjanov pa mnogo manje. Turke sta vodila Ulamabeg in Murabeg, ki sta se vzdignila iz Velike ter provalila mimo Ivaniča proti Varaždinu do štajerske meje. Od tukaj sta se obrnila nazaj proti Konjskemu. Preden je prišlo do prave bitke, so hrvaški zapovedniki sklenili s Turki kratko premirje ter se z njimi dogovorili, da se bodo bile le poedine manje čete, a ne vsa vojska. Wildenstein in Radkaj sta se temu protivila. Pokazalo se je, da sta imela prav. Hrvaški zapovedniki niso hoteli gledati teh borb, nego so se razšli ostavivši svoje čete brez nadzora. Turki so to hitro opazili ter udarili z vso silo na kristjane, ki so se preplašeni razbežali na vse strani. Zapovedniki

so se s težavo rešili v bližnjo trdnjavo Konjsko. Kristjanov ni palo mnogo, a še manje je bilo ujetih, ker so se razbežali po bližnjih šumah, a velik del je ušel tudi v trdnjavo. Tudi plen ni bil velik, le konji so ostali Turkom. Ulamabeg se na srečo ni okorostil s to zmago, nego se je vrnil skoz Dubico v Banjaluko.

Silen strah je zavladal vsled tega poraza po celem Hrvaškem posebno še med prebivalci mesta Zagreba. Mestni sodnik in prisledniki jadikujejo že 5. maja v svojem pismu kranjskemu stotniku Jakobu Werneku v Kostanjevici, da je udarila Zagrebu že zadnja ura, če se mestu ne prihiti na pomoč z vojsko in strelivom; kajti v trdnjavi jim manjka vsega, pa se ne bodo mogli držati, če jih obsede zmagonosni sovražnik. In iz Kostanjevice bi mogli dobiti najprej pomoči, katere prosijo za božjo voljo. Štajerskim stanovom je sporočil o porazu še isti dan tajnik Wildensteinov, a Wildenstein je pisal 6. maja sam štajerskim stanovom, da so izgubili v bitki skoraj vse konje, ljudi pa malo. Pomoči je treba hitre, kajti sovražnik kani te kraje napasti iznova.

Tudi v Ljubljano se je sporočilo hitro o tej nesreči, kajti že 9. maja je izdal

razglas za hitro pomoč Zagrebu tedanji namestnik deželnega glavarja deželni odbornik Anton baron Turn Križki. Dokaz za to imamo v listini, ki se je ohranila v novomeškem kapiteljskem arhivu. (Fasc. X. Nr. 27). Listina je pisana v nemškem jeziku na celi polji čvrstega popirja. Štirje pečati so odpali; v sredini je en del listine odrezan, vendar je besedilo ostalo celo. Listina je naslovljena na novomeškega prošta in kapitelj. V prvem delu naznanja deželnega glavarja namestnik o vpadu Turkov v Slavonijo do štajerske meje („der thurkh ain Straiff durch das Windisch lanndt piss an die Steyrerisch granitzen gethan“). Windisch lanndt pomenja za takratno dobo gorenjo Slavonijo, t. j. današnje hrvaške županije Križevac-Belovar, Zagreb in Varaždin, ne pa Kranjsko in Štajersko, kakor se po navadi prevaja). Potem omenja poraza, ki je zadel krščansko vojsko, in opominja nevarnosti, ki bi mogla zadeti Zagreb, če udari nanj zmagovalac Ulamabeg, kakor so se izjavili turški ujetniki. Posadka v Zagrebu je neznatna in brez vseh bojnih sredstev. Kapitelj naj dobro premisli, kakšna nesreča bi zadela Kranjsko, če bi se Turkom zares posrečilo vzeti Zagreb. Zatorej prosí, da se pošlje mestu

Zagrebu nemudoma pomoč, in sicer en oddelek vojakov pešcev ter vojska, ki je zbrana za obrambo kranjskih mej. A ker treba za vojsko denarja, tega pa dežela nima, prosí Turn prošta in kapitelj kakšnega prinosa v to svrhu. Denar naj se pošlje deželnemu naddavkarju proti pobotnici. Ker je dežela v veliki denarni stiski, naj za zdaj kapitelj po mogočnosti preneha s svojimi denarnimi zahtevami, kolikor jih ima naproti deželi. Zdaj je glavna stvar obramba dežele, vse drugo se bode kasneje poravnalo.

Koliko je žrtvoval novomeški kapitelj v tem slučaju za obrambo Zagreba, ni zapisano, gotovo pa je storil svojo dolžnost, kakor pri vsaki drugi priložnosti, samo, da se pomore rešiti turškega jarma sosedna Hrvaška, ker so na ta način bile obvarovane turške sužnosti tudi slovenske dežele, posebno naša Dolenjska, ki je takrat tudi sama večkrat izkušala, kaj pomeni turško kopito. Iz te listine tudi lahko razvidimo, kolikšen ugled je imel takrat novomeški kapitelj za obrambo dežele in kako velike žrtve so se od njega zahtevale v teh burnih časih. In je li čudno, da se je kapitelj sčasoma iztrošil in osiromašil radi ogromnih podatkov za obrambo domovine?

veljstvom nadporočnika Monaverda proti mnogo številnejšemu sovražniku. Naši imajo dva mrtva in tri ranjene, med tem, ko se je 20 Rusov zgrudilo mrtvih pod ognjem naših vojakov. Pri Novoselici se je posebno odlikoval orožniški stražmojster I. razreda Evgen Gaja, ki je navduševal naše in jih vodil na naskok na višino Mohile, katero so, kakor zgoraj poročamo, naše čete zavzele. Mohile je višina, ki obvladuje tamošnji mejni prehod. Komaj so naši višino zavzeli, je že dobil sovražnik pomoč, ki je znašala, vstevši ruske čete in rezervo, najmanj eno stotnijo. Gaja pa je premoči kluboval in višino obvladal proti naskokom mnogo močnejšega sovražnika.

Trdnjava Lüttich padla.

Nemške predstraže so 6. avgusta na celi črti prekoračile belgijsko mejo. Neki oddelek je z veliko drznostjo napadel mesto Lüttich. Posamezni jezdec se vdrl v mesto in hoteli vjeti poveljnika, ki je pa ubežal. Napad na moderno trdnjavo samo se začetkoma ni posrečil. Nemške čete so obstale pred trdnjavo in so se bojevale s sovražnikom. Kmalu nato je Lüttich padel in se nahaja v nemških rokah. Prevoz 3000 do 4000 belgijskih vojnih ujetnikov na Nemško se je že pričel. Po poročilih se je bojevala v Lüttichu proti Nemcem četrtina celotne belgijske armade. Pri tej trdnjavi je nameravala belgijska armada zadržavati vsaj 4 tedne, zato ta hitra zmaga še pomembnejša.

Avstrija v boju s Črnogoro.

Dunaj 7. avg. (Kor. urad.) Kraljevska črnogorska vlada je avstro-ogrskega zastopniku na Cetinju Ottu javila, da se Črnagora smatra v vojnem stanju z Avstro-Ogrsko. Avstrijski poslanik je zapustil Cetinje.

Črnogorci napadli naše ozemlje in bombardirajo Kotor.

Dunaj, 9. avgusta. (Kor. urad.) Črnogorci so bombardirali včeraj ob 3. uri popoldne oddelek Teodo v kotorskem zalivu. Naši so na črnogorsko obstreljevanje odgovarjali, nakar so Črnogorci ob 6. uri zvečer bombardiranje ustavili. Bombardiranje Črnogorcev je bilo popolnoma brez uspeha. Na naši strani ni nobenih izgub. Naša stališča niso poškodovana.

Dunaj, 10. avgusta. (Kor. urad.) Na južnem bojnem polju so kazali Črnogorci v soboto in nedeljo veliko veselja do napadov na našo mejo. Dne 8. avgusta je udrlo 4000 Črnogorcev proti obmejni straži vzhodno od Trebinja. Na naši strani je padel en častnik in 21 mož, medtem, ko je 200 padlih Črnogorcev pokrivalo bojno polje; poleg tega so Črnogorci še veliko težko ranjenih vojakov odnesli z bojišča. Dne 9. avgusta zjutraj je poizkušala neka druga četa napad na obmejno postojanko Gad pri Totovaču. Posadka pa je to pravočasno opazila in v sijajnem nastopu vrgla Črnogorce nazaj.

Srbija napovedala Nemčiji vojsko.

Dunaj 7. avg. (Kor. urad.) Srbija je napovedala Nemčiji vojsko, da bo moral nemški poslanik Griesinger zapustiti Srbijo, ker gleda Srbom precej na prste.

Domače in tuje novice.

Prejeta darila. Mestna občina je darovala 200 K za „Rudeči križ“. Mestno županstvo je nabralo v podporo potrebnim rodbinam k vojakom vpoklicanih in pa za društvo „Rudeči križ“ nastopne darove, katere so blagovolile nakloniti sledeče velelečenjene gospe, gospodične in gospodje.

Po 50 K: Amalija Gerdešič in Kat. Oblak; 40 K Adolf Pauser; po 30 K: Brata Kobe in Dr. Karl Slanc; po 20 K: Drago Andrijanič, Josip Bergman, pl. Ant. Pöll in dr. Jos. Strašek; po 10 K: pl. Ant. Fichtenau, Franc Rudolf, Gačnik Ant., pl. Maks Langer, Ivan Krajec, Mar. Novak, Ant. Picek, Amal. Poula, Dr. Jak. Schegula, Alojz Windischer in dr. Vlad. Žitek; po 7 K: Kar. Barborič in Ivan Svetec; 6 K Eliz. Mehora; po 5 K: Karl Barborič, Adolf Eisenbart, Fr. Jakše, Rud. Južnič, Avg. Kalčič, Lud. Kalčič, Iv. Koklič, Iv. Krajec nasl., Neža Küssel, Mihael Mramor, Jos. Ogoreutz, Alojz Recelj, Fr. Splichal, Fr. Seidl, Fr. Šmalc, Maks Strizai, Albin Smola in Rudolf Smola; po 3 K: Apol. Bervar, Urban Horvat, Iv. Karas, Fr. Kenda, Jos. Košir, Jos. Mogolič, Anton Ogrin, Alojz Rajec, Mar. Recelj in Giacomo Venchiarutti; po 2 K: Andr. Agnitsch, Ant. Bervar, Fr. Blažon, A. Drame, Mar. Golia, Hano Ogoreutz, Mar. Seidl, Dim. Stefanović, Berta Vojska in Jos. Žmavec. — Novomeščani! Prosite se nujno, da prispevate po svojih razmerah, za uboge rodbine in v blagor naše mile nam domovine. Vsak najmanjši dar sprejme mestno županstvo vsak čas hvaležno in ga bode nakazalo, po v to izvoljenem odboru, zapuščenim trpinom, ter izkazalo prejem v „Dolenjskih Novicah“.

Mestno županstvo Novomesto, dne 13. avgusta 1914.

K. Rosmann.

Izvrševalni odbor pomožnega komiteja za potrebne rodbine v vojsko poklicanih občanov šmihelsko-stopiške občine se je konstituiral sledeče: Za načelnika je izbran dvorni svetnik Fran pl. Šuklje, njegova namestnika sta župnik šmihelski Štefan Trškan in ravnatelj deželne šole na Grmu Vilko Rohrman; blagajničarja sta inspektor Bohuslav Skalicky in kaplan Fran Kastelic; tajništvo sta prevzela profesor Amat Škerlj in inženir Milan pl. Šuklje. Ekonomat se je poveril gospema Josipini Hrašovec in Olgi Skalicky ter gpdč. Hedvigi Rosina. Poleg teh so v izvrševalnem odboru v ženskem oddelku gospe Opitz, Matilda Rohrman, Ana Gebauer, Marija Jug, Marija Krajec in gospodične Marija Clarici, Gizela Ekel, Ana Kastelic, Ana Škerlj, Jozefa Znanc, Pavla Zure, Ana Čič, Ivana Perko. V moškem oddelku so: gospodje župniki Janko Zakrajšek, Anton Česenj in Jakob Porenta; dalje profesor Ivan Krajec, posestniki Josip Dular iz Vavte vasi, Jos. Dular iz Jurke vasi, Janez Kulovic, Franc Strniša, Franc Kastelic, Janez Znanc in Alojz Vovk. Pri sestavi pomožnega odbora se je zlasti pri moškem oddelku pazilo na to, da so zastopane vse štiri župnije razprostrane občine šmihelsko-stopiške. Ker je med člani izvrševalnega odbora velika vnema, da, naravnost posebno navdušenje za toliko važno človekoljubno podjetje, nadejati se smemo najlepšega vspeha pomožne akcije.

Porotniki za porotniško zasedanje v Novem mestu, ki se prične 31. avg. 1914. Petsche Ernest, gost. v Kočevju. Kegljevič Janez, pos. Vrhpolje. Pavlin Franc, pos. Polhovca. Bohte Janez, pos. Zastava. Kolenc Jožef, pos., trg. in gost. Št. Lovrenc. Miklič Anton, pos. Statenberg. Recelj Janez, pos. in gost. v Št. Jerneju. Lisjak Jožef, pos., trg. in gost. Čatež. Röhthel Jožef, trg. Kočevje. Mikolič Franc, pos. in trg. v Sodražici. Novak Janez, pos. Dol. Radovlje. Tschinkel Matija, veletrg. z vinom v Kočevju. Gatsch Alojzij pos. in trg. Kostanjevica. Sterbenk Karol, pos., gost. in mesar v Sodražici. Lapornik Franc, inženir za premog v Kočevju. Drobnič Franc, pos. in pek v Ribnici. Poglajen Ignacij, pos. Vel. Rigel. Butala Jožef, pos. Gor. Radence. Štepec Franc, pos. Žubina. Urbanc Anton, pos. in gost. Velikavas. Klinec Anton, pos. Gor. Polje. Luscher Andrej, posestnik Stalldorf. Mihelčič Alojzij, pos. Gor. Lokvica. Miklitsch Jožef, pos. Mittergrass. Colarič Martin, pos. Slivje. Vrhovec Janez, pos. Žužemberk. Persina Janez, Toplice. Hoge Jožef, pos.

Novaloka. Gorišek Engelbert, pos. Zatičina. Pavlin Alojzij, pos. Trebnje. Stipanč Jakob, pos. Gradac. Strumbelj Anton, pos. Gor. Ajdovec. Arko Jožef, klepar v Ribnici. Macher Janez, trg. v Kočevju. Koce Janez, pos. in trg. Staritr. Rodič Anton, pos. Mokronog. — Nadomestni porotniki: Taborsky Franc, pos. in trg. Sela pri Ratežu. Kos Janez, pos. in gost. Ločna. Bevc Franc, pos. Št. Peter. Dular Jožef, pos. Vavtavas. Štangelj Jožef, pos. Gotnavas. Golob Janez, posestnik Srebrnice. Faleskini Rudolf, pos. opekarne Dol. Straža. Drenik Franc, pos. in gost. Prečna. Jakše Janez, pos. in gost. Novo mesto.

Podeljena je župnija Ajdovec č. g. Ignaciju Žustu, župniku na Poljšniku, in župnija Poljance č. g. Janezu Mavserju, župnijskemu upravitelju istotam.

Prošnja. Pomožni odbor za rodbine pod zastavo poklicanih občanov iz občin Šmihel-Stopiče se je vže konstituiral in ima svojo pisarno v gradiču dvornega svetnika pl. Šukljeta. Ker bode isti odbor po možnosti skrbel za podporo potrebnih rodbin v občini, se nujno naproša slavno občinstvo, naj nikar ne raztresa svojih moči s podpiranjem morebitnih prosilcev, kateri se oglašajo s predtvezo, da so jim bili pobrani reditelji vsled klica na vojsko. Taki prosilci naj se kratko-malo odpravijo na pomožni odbor, prispevki pa in darila pošiljajo se naj raje odboru, kateri bode skrbel za to, da se nabrani milodari pravično razdele med zares potrebne in podpore vredne prosilce.

Semenj v Kandiji. Dne 20. t. m. vrši se v Kandiji pri Novem mestu semenj za živino, prešiče in drugo blago. Prodajala se bodo tudi vsakorstna živila in perutnina. Kupci in prodajalci se vljudno vabijo.

Važno za stranke. Našli se bodo neusmiljeni hišni gospodarji, ki bodo družine, kojih očetje so vpoklicani v vojsko, skušali takoj vreči na cesto, ako jim ta ne bo mogla redno plačati stanarine. Opozarjamo, da brez pravilne odpovedi stanovanja ne sme noben hišni gospodar postopati proti strankam; odpovedati pa more pravilno le načelniku družine, torej možu, nikdar pa ne ženi. Odpovedati se mora na postaven način le možu, žena pa ni dolžna sprejeti nikake možu namenjene odpovedi, torej niti ustne niti pismene. Tudi uradne sodnijske odpovedi na moževo ime ni dolžna žena sprejeti, nego naj jo vsaka zavrne. Če pa se ji je odpoved dostavila na njeno ime, naj vloži vsaj tekom osem dni na c. kr. okrajnem sodišču ugovor proti odpovedi stanovanja.

Za davke moratorij ne velja. Morda bo kdo napačno razlagal moratorij, češ, da sedaj tudi davkov ni treba plačati. Temu pa seveda ni tako. Moratorij daje odlog samo zasebno-pravnim obvezam, davki pa seveda nimajo tega odloga. Saj bo sedaj država še posebno denar rabila.

Naročnikom turških in drugih vrednostnih srečk! Na različna vprašanja odgovarjam, da se žrebanja in izplačila dobitkov, kateri so za vse slučaje trdno zavarovani, vrše nemoteno dalje, in da tedaj naročniki radi vojske v tem oziru niso in ne morejo biti prikrajšani.

Valentin Urbančič, Ljubljana.

Nesreča. Dunaj, 11. avg. (Kor. urad.) Grofica Christalnigg je bila v Bovcu ustreljena od vojaške straže, ker šofer ni ustavil avtomobila na klic straže. Grof Christalnigg, soprog ponesrečene grofice, je zaveden koroški Slovenec.

Loterijske številke.

Gradec, 5. avgusta 5 84 20 60 15
Trst, 12. avgusta 68 67 45 17 55

Rusi se umikajo proti severu in severovzhodu. Dunaj 6. avg. (Kor. urad.) Z ruske meje prihaja čezdalje več poročil, da se niso umaknile samo obmejne straže, kakor smo pred dnevi poročali, ampak da tudi glavne ruske sile korakajo iz notranje Ruske Poljske proti severu in severovzhodu.

Iz tega sklepajo, da ruska vojna pripravljenost kljub dolgotrajnim pripravam in koncentracijam še ni toliko zrela, da bi se upala spustiti v boj v Ruski Poljski.

Najnovejša poročila.

Črnagora napovedala Nemčiji vojsko. Diplomatične zveze med Avstrijo in Francijo pretrgane. V Lotaringiji premagali Nemci Francoze in jih 700 vjeli.

Moč nemške armade. Skupna poljska armada šteje 70.000 častnikov, 2.300.000 vojakov, 770.000 konj, 6000 poljskih in 1500 težkih topov, 2200 strojnih pušk in približno 130.000 drugih voz. Prištetih se pa mora še deželna bramba in črna vojska. Lahko se ceni, da postavi Nemčija na bojišče samo, če pokliče pod orožje prezentno armado, rezervo in deželno brambo, nad pet milijonov popolnoma v orožju izurjenih, krepkih mož, ki lahko prenesejo napore vojske.

Nemški državni zbor dovolil pet milijard. Nemški državni zbor je v torek, dne 4. avgusta soglasno (tudi socialni demokratje so govorili in glasovali za to) dovolil vladi, da sme najeti v pokritje nastalih stroškov posojilo v visokosti pet milijard mark.

Skrb za žetev! C. kr. korespondenčni urad poroča: V „Wiener Ztg.“ je izšla odredba poljedelskega ministrstva v sporazumu z notranjim ministrstvom, ki vsled važnega položaja podaja potrebne odredbe glede žetve in drugih poljskih del. Paragrafi te odredbe določajo, da se za zagotovitev žetve in drugih poljskih del v vsaki kmečki občini sestavi žetvene komisije. Posli te komisije so častni in ne smejo biti nagrajeni ozir. plačani. Ta komisija mora skrbeti, da se žetev ter druga poljska dela pravočasno opravijo. Vse moške in ženske osebe v občini so dolžne izvrševati ta dela. Izvzete so od teh del osebe, ki so v javnih službah, duhovniki, zdravniki in živinozdravniki, lekarnarji, babice, bolniške streljnice, one osebe, ki imajo sami kmetije in njihovi uslužbenci, v kolikor so potrebni pri delu doma, ravno tako lastniki obrtnih in drugih obratov in njihovi uslužbenci, v kolikor so potrebni pri izvrševanju pri teh obratih. Komisija naj si preskrbi potrebnih delovnih moči potom delavskih posredovalnic, po komisijah za mladino, po zavetiščih, pri predstojnikih obrtnih gremijev itd. Proti odločbam komisije ni ugovora. Nad delom komisije ima nadzorstvo politična okrajna oblast, ki lahko odredbe komisije spremeni ali razveljavi. Kdor se ne bo pokoril odredbam komisije, bo kaznovan po naredbi z dne 30. septembra leta 1857., št. 89 d. a. f.

Arnavti proti Srbiji. Iz Bukarešta se poroča, da so Arnavti vdrl iz Albanije pri Debr v Srbijo.

Rusi se boje za Peterburg. Listi poročajo: Rusi so razrušili luko Hangös. V soboto in nedeljo so Rusi potopili pri vходу v luko velik parnik in vse pristaniške dvigalnike. Rusi so razstrelili v zrak vse pomole in nasipe v luki, zažgali so trideset skladišč in razdrli železniško progo ter zaprli vhod. Pri vходу k Peterburgu so Rusi položili mine. Vhod v Peterburg straži tudi flotila torpedovk. Hangös leži blizu Peterburga, carske prestolnice.

Vojna moč Črnogore. Vojna moč Črnogore je „milica“, to je ljudska vojska. Stalne vojske ima v mirnem času prav malo. Aktivna vojska se deli na tri razrede z ozirom na vojaško izurjenost. V vojnem času ima 59 polkov pehote, pet terenskih polkov, pet etapnih stotnij, 12 gorskih baterij, 4 permanentne baterijske kadre, štiri oddelke strojnih pušk in po štiri pionirske in brzovojne oddelke. Črnogorska vojska šteje največ 50.000 mož.

Rusko črnomorsko brodogradnja. Kakor se zdi, namerava rusko črnomorsko brodogradnja presenetljivo napasti Dardanele in Bospor. Turčija se je pa, kakor trde, zgodaj pre-

maknila in je že ukazala v Dardanelih položiti mine. Kakor znano, želi že Rusija stoletja, da si pribori prehod za ruske vojne ladje skozi Dardanele. Vprašanje Dardanel je zato zelo aktualno. Prav je, da se pečamo z vprašanjem Dardanel. Pogodbe o zaprtem Črnem morju so se sklepale že v 18. stoletju in so ob vsaki vojski na Orientu igrale veliko vlogo. S pariškimi pogodbami leta 1856. se je iznova določilo, da ostane prehod za vojne ladje skozi Dardanele zaprt, londonska konferenca leta 1871. in berlinski kongres leta 1878. sta to potrdila. Po teh določilih je trgovinska pomorska plovba med Sredozemskim in Črnim morjem prosta, ptuje vojne ladje pa brez posebnega sultanovega dovoljenja ne smejo v Dardanele. Vse države, razen Rusije, so bile s tem zadovoljne, Rusija se je pa le sili uklonila, ker je kot največja država ob Črnem morju tudi najbolj prizadeta. Če se namreč Rusiji posreči, da napravi trd zapah ob Bosporu s topovi in torpedi, je južno rusko obrežje še bolj kot baltiško zavarovano. Dardanele naj bi nato tvorile izpadna vrata ruskemu brodogradu, skozi katera bi z lahkoto prišlo v Sredozemsko morje, ne da bi ji moglo kako drugo brodogradje slediti. Rusko črnomoško brodogradje bodočnosti bi ojačilo sredozemsko francosko brodogradje.

Ameriške države proti Angliji. Ameriške države so izjavile, da se lahko trgovske ladje vseh bojujočih držav vozijo pod njeno zastavo. Če bo kaka država s svojimi ladjami napadla te trgovske ladje, bo Amerika smatrala to, kakor da bi bila napadena njena ladja ter bo iz tega izvajala posledice. Ta izjava je naperjena proti Angleški, ki meni, da ima vso moč na morju ter bi rada onemogočila prevažanje ljudi in živeža iz Amerike v Evropo.

Ruski Poljaki navdušeno pozdravljajo naše in nemške čete. Dunaj, 8. avgusta. (C. kr. kor. urad.) Ko so vdrle naše in nemške čete v Rusko Poljsko, se jim je pridružilo poljsko prebivalstvo in jih navdušeno pozdravljalo. Poljaki se povsod navdušeno pridružujejo naši in nemški armadi.

Splošna mobilizacija na Turškem. Carigrad, 8. avgusta. (C. kr. kor. urad.) Turška vlada je odredila splošno mobilizacijo. — Carigrad, 8. avgusta. (C. kr. kor. urad.) Listi prinašajo vladno naredbo, s katero so vpoklicani v vojske vsi moški do 45. leta. Ker so rumunski parniki ustavili promet, je danes Carigrad popolnoma odrezan od ostale Evrope. Vlada zagotavlja, da je aprovizacija Carigrada za delj časa zasigurana.

V Črnigori vlada veliko pomanjkanje živil. Vžigalic, moke in soli je popolnoma zmanjkalo. Strelivo, ki so ga Črnogorci zaplenili v Skadru, ni za rabo. Črnogorska mobilizacija, posebno za posadko na Lovčenu, se je izvršila šele v četrtek, dne 30., in v petek, dne 31. julija.

Nemška vojna mornarica je zdaj najmočnejša za angleško. Ustvaril jo je iz malih, neznatnih početkov sedanji nemški cesar Viljem. Obsega 16 dreadnoughtov, 5 vojnih križaric od 19.900 do 25.000 ton, 20 starejših vojnih ladij, 8 starejših križaric in 30 utrjenih križaric, 143 rušilcev in visokomorskih torpedovk, 70 torpednih in 23 podmorskih čolnov. V službi mornarice pa bodo seveda tudi velikanski morski parniki zasebnih parobrodskih družb.

Zmage nemške armade nad Rusi. Berlin, 6. avgusta. (C. kr. kor. urad.) Pri Schwidernu, vzhodno od Johannsburga in Soldave, so bile odbite ruske kavalerijske divizije, ki so skušale prodreti nemško obmejno vojno črto, ter so bile potisnjene nazaj v soldavsko ozemlje. Rusi so izgubili eno brigado. Ruska kavalerijska divizija je imela pri umikanju pri Neidenburgu nadaljne izgube.

Revolucionarno gibanje v Ruski Poljski. Med ljudstvo Ruske Poljske se deli razglas združenih poljskih neodvisnih strank,

soc. demokratske, kmečke in zveze patriotov, v katerem se pravi: Približuje se čas, ki nam omogočuje raztrgati okove našega največjega sovražnika, caristične Rusije. Celi poljski narod se mora vzdigniti kakor en mož proti Rusiji, da maščuje stoletne ruske sokrivice in uniči rusko gospodstvo v deželi. Ako pride do vojske z Rusijo, tedaj je prišel tudi čas, da priborimo Poljski svobodo. Zato se mora pripraviti vsak, ki ljubi svobodo, za boj proti Rusiji.

Angleška zaplenila novi turški dreadnought. Carigrad. (Kor. urad.) Angleška je v ladjedelnici Fizkers-Ltd. zaplenila novi turški dreadnought „Sultan Osman“. Po prvobitni pogodbi bi bil moral „Sultan Osman“ biti izročen Turčiji 30. sept. t. l., turška vlada pa je na ladjedelnico tako pritiskala, da je bilo sedaj dogovorjeno izročiti Turčiji dreadnought že 1. t. m., zakar Turčija ni reflektirala na nekatere poizkušne vožnje in na dva topova. Pol ure pred oddajo, ravno ko se je hotelo razviti turško zastavo, pa je angleška vlada poslala ladjedelnici prepoved z naročilom, da nobena v angleških ladjedelnicah se nahajajoča ladja ne sme zapustiti angleškega obrežja. Turška vlada je pri angleški vladi protestirala ter se je sklicevala na to, da to postopanje krši mednarodno pravo. Angleška ji je pa odgovorila, da ji velevajo interesi države tako postopati in da bo Turčiji dreadnought plačala.

Angleška zaplenila še nekaj turških ladij. Carigrad 9. avg. (Kor. urad.) Uradno se poroča, da je Angleška zaplenila v angleških ladjedelnicah tudi turški dreadnought „Rešadije“ in dva turška torpedorušilca, ki je vsak imel 1750 ton in ki sta bila zgrajena za Chile, od katere jih je Turčija kupila. Zaplenjena dreadnoughta „Osman“ in „Rešadije“ je Angleška uvrstila v angleško bojno mornarico pod imenom „Azin Court“ in „Erim“.

Gibraltar zaprt. Gibraltarsko ožino je angleška vlada zaprla za vse ladje razun angleških. Vsi tuji podaniki morajo zapustiti Gibraltar. V trdnjavi z mrzlično hitrostjo delajo nove utrdbe. Gibraltarska ožina tvori prehod iz Sredozemskega morja okoli Portugalske na francosko obal. Ker je ožina zelo ozka, jo iz Gibraltarja popolnoma Angleži obvladajo.

Bulgarski prostovoljci. Veliko število Bulgarov, bivajočih na Ogrskem, se je prostovoljno javilo v našo armado, da se maščujejo nad srbsko nezvestobo in zahrbtnostjo v balkanski vojni.

Rumunija z Avstrijo. Bukarešt, 9. avg. Rumunski kronski in vojni svet je sklenil, da bo Rumunija v sedanjem položaju na vsak način stala na strani avstro-ogrsko monarhije. Obenem je sklenil vojni svet konsignirati rumunske čete na rusko mejo, da bodo za vsak slučaj pripravljene.

Naša armada prodira v Rusijo. Korrespondenčni urad poroča: Naše čete, ki so prodrele do Mjeckowa, so nadaljevale ofenzivo in so do večera 9. t. m. prodrele okolu 40 km daleč v rusko ozemlje ter zasedle ondotne kraje. Do takrat na Visli stoječe naše obmejne čete so šle preko reke na drugi breg. V vzhodni Galiciji smo se polastili v sovražnem ozemlju ležečih obmejnih krajev Radziwilow nasproti Brodyja, Woloczyski nasproti Podwolocziske in Nowosielica. Pri Černovicah so bili vsi poizkusi sovražnih konjeniških patrolj, udreti v vzhodno in zahodno Galicijo, odbiti. Pri kraju Zalosce med Brodyjem in Tarnopolom so naši tudi odbili napade ruskih kozakov in so bili štirje kozaki ubiti, dva ranjena.

Tretja ruska kavalerijska divizija vržena čez rusko mejo. Berlin, 10. avg. (Kor. urad.) Tri obmejne stotnije, podpirane po na pomoč došli artiljeriji, so vrgle nazaj tretjo rusko kavalerijsko divizijo, ki je poizkušala pri Romeichnu in Schleubnu prodreti čez mejo.

Pri Mühlausnu poraženi 7. francoski armadni zbor. Berlin, 10. avgusta. (Kor.

urad.) Wolfov urad poroča 10. t. m.: Sedmi francoski armadni zbor in ena pehotna divizija belfortske posadke sta v zgornji Alzaciji prodrli do Mühlhausna. Danes so jih vrgle naše čete iz neke utrjene postojanke zahodno pri Mühlhausnu. Sovražnik se je umikal proti jugu. Naše izgube niso znatne, sovražnikove izgube so velike.

Ruska ladja „Andrea“ nasedla. Berlin, 10. avg. (Kor. urad.) Nemški listi pišejo: Nemci, došli iz Finske, poročajo, da je ruski dreadnought „Andrea“ nasedel in da leži do polovice dolgosti na suhem. Rusi so zaradi tega že v skrbeh za varstvo finskih vodá.

Oklic glavnega poveljstva avstro-ogrsko armade Poljakom. Dunaj, 9. avg. (Kor. urad.) Ko so avstro-ogrsko čete prestopile rusko mejo in stopile na ozemlje ruske Poljske, je bil izdan naslednji oklic na poljski narod, kojega začetek se glasi: Poljaki! Po božji volji, ki vodi usodo narodov in oblasti našega Najvišjega vojnega Gospoda, so prekoračile mejo armade zavaznikov avstro-ogrsko monarhije in Nemčije. Naše armade prinašajo Vam, Poljaki, osvoboditev od moskovskega jarma. Zapajate našim zastavam! Prinašajo Vam pravičnost. Milijoni poljskega naroda so že približno eden in pol stoletja združeni z donavsko monarhijo in nemško državo ter so se tu odlično kulturno razvili in od časa kralja Sobieskega, ki je v težkih časih avstrijskim deželam prinesel krepko dejansko pomoč, so tradicije Poljakov ozko zvezane z zahodnima sosednima državama. Mi prihajamo sem, razumevajoč viteštvo in visoko nadarjenost poljskega naroda — da razdrobimo verige, ki so omejevale poljski narod okoristiti se s pridobitvami zahodne kulture.

Nemške vojne ladje ob algirskem obrežju bombardirale francoske trdnjave. Nemške vojne ladje, ki se nahajajo v Sredozemskem morju, so se koncem preteklega tedna pojavile pred obrežjem Algira, kjer so bombardirale posamezne utrjene kraje in kraje, kjer naj bi se vkrcali francoski vojni transporti. Na ogenj z nemških bojnih ladij so Francozi odgovarjali. (Operacije nemških vojnih ladij v Sredozemskem morju merijo pred vsem na to, da Francozom onemogočijo prevažati vojake iz Algira v Francijo. Algir leži namreč v Afriki ob Sredozemskem morju.)

Švedska se pripravlja. Švedska vlada je poklicala pet črnovojnih letnikov pod zastave. Švedska je dosedaj izrekla nevtraliteto le na avstro-ogrsko-srbski konflikt.

Danska nevtralna. Vlada je z ozirom na vojsko med Angleško in Nemčijo proglasila nevtralnost Danske. Proglasila je tudi nevtralnost v vojski z Avstrijo in Rusijo.

Moč ruske armade. Strokovnjaki trdijo, da se ruska vojna sila navadno pretirava; v resnici je razmerje sledeče: Rusija ima v miru 37 vojnih zborov in ne 42, kakor nekateri trdijo. Od teh jih je v Evropi 30. Seveda tudi ti ne pridejo v slučaju vojske vsi v poštev. Proti Japoncem bi bilo treba poleg pet zborov, ki so vedno na vzhodu, vreči še par evropskih, da jih drže na uzdi. Treba je varovati turško mejo. Balkan je za enkrat za Rusijo itak izgubljen. Potem je treba imeti številne čete doma, da stražijo revolucionarno delavstvo po velikih mestih. In ravno po mestih in obrtnih krajih je najboljšje vojaštvo zaposleno. Koliko moštva je pri teh policijskih stražah, ni znano. Človek bi moral sedeti v ruskem vojnem ministrstvu, da bi te številke zvedel. Osem do deset zborov od teh 30 mirnim srcem lahko odštejemo. Proti nemški in avstrijski meji bi torej Rusija vrgla lahko 22 zborov.

Rusi so porušili poslopje nemškega poslanika v Petrogradu.

Obstreljevanje Belgrada. Kor. urad poroča: Z ozirom na artiljerijski boj pri Belgradu 4. avgusta se dodatno poroča: Monitor „Körös“ je podvzel ob 8. uri 30 minut zjutraj zato ofenzivo, da izzove ogenj belgrajske trdnjave in da sovražnik

odkrije postojanke, kjer je imel razvrščene svoje topove. Monitor se je pripeljal do 1800 m od desnega brega Save, ki je srbski. S spodnje belgrajske trdnjave so pričeli nato streljati nanj, ob 9. uri 22 min. so pričele streljati tudi srbske baterije, ki so stale na severovzhodnem vogalu zgornje trdnjave in na severozahodnem delu. Srbi so, kakor se sodi, streljali iz 12 cm baterij. Streljali so tudi iz tvorniškega rajona, podpirali sta ogenj tudi dve bateriji pri hiši finančne straže. „Körös“ je takoj sprejel boj in se je med bojem približal trdnjavi zelo blizu. Monitor je zadelo šest granat, ki so pa odskočile od jeklenega oklopa, poškodovan je bil le neznatno. Medtem so posegle v boj naše baterije, ki so sijajno svojo nalogo rešile v najneugodnejših razmerah. Solčni žarki so jim namreč sijali v obraz, na trdnjavi je pa ležala lahna megla. Sovražnik je bil prisiljen, da je z ognjem utihnil. Mi smo imeli 1 mrtvega in 1 nevarno ranjenega vojaka. Zdi se, da je na Panovem Brdu v begu zapustil svoje postojanke, a se je kmalu zopet vrnil. Popoldne se je artiljerijski ogenj z odmori nadaljeval. Ob štirih popoldne se je približalo naše brodogradje sovražnemu obrežju do 500 m, da dožene poškodbe. Po zadnjih poročilih se je obstreljevanje Belgrada tudi 5. t. m. nadaljevalo. Na ostali naši srbski fronti je mirno.

Trije srbski parniki ujeti. Budimpešta, 9. avgusta. (C. kr. koresp. urad.) Že nekaj dni so ob Spodnji Donavi čakali ugodne prilike, da bi ujeli nekaj srbskih ladij. Ta prilika se jim je nudila včeraj. Pripuli so srbski osebni parnik „Šumadija“ z 51 srbskimi potniki, srbski parnik „Beligrad“ s 150 srbskimi potniki in tovorna ladja z 21 Srbi. Na tej se je nahajala velika množina lesa in okoli 50 vagonov pšenice. Obmejni orožniki so z več strani napadli ladje, jih prisilili, da so se ustavile ter jih privlekli na ogrsko obrežje. Vse srbske potnike so proglasili za vojne ujetnike in jih izročili vojaški upravi. Srbsko trgovsko ladjevje obstoji iz devetih ladij, tako, da je sedaj tretjina ujeta.

Prizadevanje Srbije radi nevtralitete Bulgarije. Bukareški listi javljajo iz Sofije: Srbska vlada se trudi, da pregovori Bulgarijo glede nevtralitete v avstrijsko-srbskem konfliktu. Srbski general Radko Dimitrevič se je podal po naročilu srbske vlade v Sofijo, da se tozadevno pogaja z bulgarsko vlado. Govori se, da je Srbija pripravljena kot plačilo za nevtraliteto Bulgarije Bulgariji odstopiti ozemlje Vardarja.

Izgon Italijanov iz Francije. Listi poročajo, da se je v številnih posebnih vlakih s francosko-italijanske obmejne postaje Modane v Turin pripeljalo več tisoč italijanskih delavcev s svojimi otroci in z ženami. Delavci pripovedujejo, da so zaprli v Franciji obrate in odpustili delavce. Italijanske delavce so pozvali, da morajo v 24. urah, v oddaljenih provincah pa v dveh do treh dneh zapustiti deželo. Mnogi niso niti plač izplačali. Veliko jih je peš popotovalo do meje. V Modanu se je zbralo nad 6000 italijanskih beguncev, ki jih niso mogli naprej prepeljati. Italijansko železniško ravnateljstvo je dirigiralo v Modano 100 voz III. razreda. Tudi v Aosto je došlo veliko italijanskih beguncev, ki so prišli iz Francije v Italijo čez mali Sv. Bernard deloma peš, deloma na kmečkih vozovih.

Angleška pomnoži svojo armado za 500.000 mož. London, 7. avg. (Kor. urad.) V angleški spodnji zbornici je premierminister Asquith v imenu vojnega ministra prosil dovoljenja, da angleška pomnoži svojo armado za 500.000 mož. Zbornica je navdušeno pritrjevala.

Francoske ladje ne upajo na plano. Nobena francoska ladja se ne upa zapustiti Dardanel iz strahu pred neko nemško križarico, ki križari pred Dardanelami. Neka francoska ladja je Carigrad zapustila, a se je iz strahu pred nemško križarico kmalu vrnila.

Izdajanje dvekranskih bankovcev. Avstro-ogrška banka je sklenila, da izda dvekranske papirne bankovce.

„Narodna garda“ v Dalmaciji. V Dubrovniku se je med hrvatskim prebivalstvom ustanovila „Narodna garda“. Že se je priglasilo 4000 gardistov. Poveljstvo „Narodne garde“ je prevzel odvetnik pravaš dr. Nikša Sylikos. Garda ima svojo pisarno, kateri načeluje akad. slikar Rašica.

Moratorij v Bulgariji. Sofija 8. avg. (Kor. urad.) Bulgarsko sobranje je sklenilo trimesečni moratorij.

Srbi prosijo Bolgare za pomoč. Sofija, 3. avgusta. V Sofijo je došla nedavno deputacija srbskih profesorjev in veljakov, da stopi v stik z uradnimi mesti in da pridobi sofijske kroge za srbsko reč. Deputacije niso sprejeli.

Bulgarski četaši proti Srbiji. Sofija, 3. avgusta. „Tribuna“, ki izhaja v Novi Zagori, objavlja oklic znanega voditelja Makedoncev Apostola Dogramadjeva, s katerim poziva makedonske junake, da naj se oborože in pripravijo, da vpadejo v Srbijo. Prijave sprejema ured. „Tribune“.

Zakaj je Bulgarija mobilizirala stotisoč mož? Sofija. Iz Bukareste se poroča, da ne odgovarja resnici vest, da je kralj Karol zapovedal delno mobilizacijo rumunske vojske zaradi kritične politične situacije. Čeprav se to dementira, vendar hodijo rumunski častniki po vaseh, kupujejo konje, ob enem pa določujejo vse tiste, ki bi bili dolžni v slučaju vojske prevažati vojni materijal. Ali kar je najvažnejše, dnevno prihajajo v Dobrudžo nove rumunske čete ter se utaborujejo na meji. Zaradi tega je kralj Ferdinand zapovedal mobilizirati 100.000 mož, kateri bodo poslani na rumunsko mejo, da zavarujejo bulgarsko ozemlje od eventualnih napadov rumunskih vojakov.

Zaptje Dardanel. Carigrad. (Kor. urad.) Vlada objavlja uradno obvestilo, s katerim obvešča, da za ohranitev stroge nevtralitete zatvorja Dardanele in Bospor tujim vojnim ladjam.

Povod, da je Anglija Namčiji napovedala vojsko. Anglija se je zadnje čase vedla zelo sumljivo. Precej gotovo je, da sta Francija in Anglija zvezani med seboj po vojaški pogodbi. Vendar se je Anglija delala, kakor da bi ne hotela poseči v ta svetovni boj. V resnici pa je iskala le primernega vzroka za napoved vojske. Tega je dobila, ko je Nemčija izjavila, da zasede Belgijo. Dne 4. t. m. je nemški državni zbor imel velevažno sejo, v kateri je govoril tudi cesar. Nemški državni kancelar je obrazložil vzroke, ki so privedli Nemčijo do vojske. Navdušenje je bilo veliko. Po seji pa pride k nemškemu državnemu tajniku Jagowu angleški poslanik Goschen, ki izjavi v imenu angleške vlade, da ta ne pripusti, da bi Nemčija zasedla Belgijo. Jagow takoj odgovori, da Nemčija ne more drugače ter navede razloge za to. Dne 4. t. m. kmalu po 7. uri zvečer zopet pride v nemško zunanje ministrstvo angleški poslanik in izroči Nemčiji vojno napoved Anglije. Tako je sedaj Nemčija v boju z Rusi, Francozi, Angleži in Belgijci.

Nov razglas o maksimalnih cenah. Povodom mobilizacije določa deželna vlada za celo deželo Kranjsko izvzemši stolno mesto Ljubljano, glede katerega so bile izdane posebne odredbe za prodajo blaga, imenovanega v naslednjem zaznamku, iz zaznamka samega razvidne najvišje cene. V kolikor se vrši prodaja tega blaga v prostorih ali na sejmskih stojnicah, morajo imeti obrtniki nabite najvišje cene v svojih oziroma na svojih stojnicah. Kdor bi se ne držal teh predpisov, se bo kaznoval najstrožje po določenih obrtnega reda za vsak posamezni slučaj z denarno globo do 1000 kron ali z zaporom do treh mesecev. Najvišje cene stopijo v veljavo z dnem razglasitve in veljajo do preklica v detajlnem in trgovinskem prometu. — Najvišja cena, katera se sme zahtevati, je naslednje določena: pšenična moka št. 0

q 55 K, kg 60 h; pšenična moka št. 2 q 54 K, kg 59 h; pšenična moka št. 3 q 53 K, kg 58 h; ržena moka q 40 K, kg 44 h; koruzna moka q 28 K, kg 30 h; ajdova moka q 56 K, kg 60 h; pšenični kruh kg 58 h; rženi kruh kg 46 h; mešani kruh kg 42 h; riž kg 64 h; ješprenj kg 38 h; pšeno kg 50 h; fižol kg 44 h; krompir kg 08 h; kava kg 3 K 60 h; čaj, odprt 7 K; sladkor kg 88 h; sol kg 24 h; vino, navadno liter 1 K 12 h; pivo liter 48 h; jesih liter 24 h; namizno olje liter 1 K 60 h; goveje meso II. vrsta kg 1 K 44 h; ovčje meso kg 1 K 44 h; svinjsko meso kg 1 K 80 h; telečje meso kg 1 K 80 h; prekajeno meso kg 2 K; slanina kg 2 K; svinjska mast kg 2 K 50 h; surovo maslo kg 3 K 60; sir kg 2 K 20 h; mleko liter 24 h; jajca kos 10 h; les, trdi m³ 8 K; les, mehki m³ 6 K; premog q 3 K; petrolej liter 36 h. — C. kr. deželna vlada za Kranjsko v Ljubljani, dne 1. avgusta leta 1914. — C. kr. deželni predsednik: Schwarz m. p.

Gospodarske drobtine.

Letošnja pšenica je v vsakem oziru slabše obrodila kakor druga leta. Pridelka je poprek eno tretjino manj kakor lansko leto. Razen tega je pšenica tudi slabšega zrnja. Marsikdo ne bo imel zaradi tega najboljšega semena, ampak nasprotno. Želeti bi bilo, da bi letos eden in drugi poskrbel za boljše seme. Letošnje zrnje je od rije stisnjeno in manj vredno za setev. V višjih in odprtih legah so naši gospodarji dobili boljše seme in tam bi ga bilo poiskati tudi drugim gospodarjem. Ta menjava semena bi gotovo ugodno vplivala na prihodnjo letino.

Čiščenje pšeničnega semena. Letos se nujno priporoča, da jemljemo za seme skrbno očiščeno in skrbno odbrano zrnje. Ker se naši gospodarji še vse premalo menijo za skrbno čiščenje semena, opozarjamo na to, da se je treba dandanes povsod posluževati „trijerja“, da dobimo boljše seme. Novomeška kmetijska podružnica ima tak stroj za sedaj v Šmihelu pri Burgarju in ga prepušča in oddaja tudi v druge kraje podružničnega okoliša, če se za to oglasijo gospodarji in člani podružnic.

Gospodarstvo.

Kaj napravimo letos s češpljami?

Letos bo pri nas dosti češpelj. Le škoda, da nimamo za češplje tako dobre uporabe kakor jo imajo po drugih krajih. Največ krivo na tem je to, da so naše češpljeve letine tako redke. Navadno pride po eni dobri češpljevi letini več slabih in zato je vsa kupčija s češpljami tako slučajna in vsa uporaba manj ugodna.

Pri nas se iz češpelj najraje kuha žganje. To delo najbolj ustreza potrebam naših gospodarjev. Zato so žganjarne in zato je žganjepitje tako razširjeno. Ta uporaba pa ni najbolj gospodarska in nam pravzaprav malo koristi. Le napravimo račun, koliko nas stane davek in kuha in koliko dobimo za slivovko, pa bomo videli, da nam taka kuha premalo nese in da se ves dobiček po malem in večkrat po nepotrebnem razgubi.

Poglejmo nekoliko okrog po svetu! Kaj pa delajo drugod s češpljami? — Povsod, kjer imajo več češpljevih nasadov, se lahko prepričamo, da češplje sušijo ali pa, da napravljajo povidl. In po teh krajih dobe dosti več za češplje kakor mi. To vidimo na Nemškem, po Češkem, v Bosni in drugod. Posnemajmo jih tudi pri nas, saj nam dajejo te dežele najboljši izgled, kako se dajo češplje najbolj v denar spravljati.

Nazaj k sušenju češpelj!

Najboljše za kupčijo so suhe češplje. Take češplje so drage in se lahko pro-

dajajo. 100 kg stane po 40 do 60 kron. Čim bolj so sušene, dražje so. Tako n. pr. so bosniške češplje danes sloveče in se prodajajo na drobno tudi po 80 h kilo. Drugod napredujejo s sušenjem češpelj, izboljšujejo sušilnice, postavljajo nove in večje združne sušilnice itd. Kaj pa pri nas? Pri nas se je pa sušenje skoro povsod že opustilo. To je velika škoda za naš gospodarski in gmotni napredek! Suhe češplje imajo to veliko prednost, da so drage in zelo trpežne. Ob dobrih letinah jih napravimo lahko tudi za slaba leta. In kako zdrava in okusna je ta jed tudi za dom, naj si bo v tej ali drugi obliki. Kako dobra je n. pr. češpljeva kaša. In kako zdrave in dobre so češplje za bolnika, kako prijetno hladilna je češpljevka itd. Vsaka hiša na kmetih bi morala posušiti nekaj češpelj za domačo porabo in za domače potrebe. Ob ugodnih letih, kakor letos, pa bi se moralo napraviti suhih češpelj tudi za prodajo dosti. Zlasti letos je nujno priporočati, da skrbimo za to in da se obrnemo zopet nazaj k sušenju češpelj.

Naprava prunel.

Poglejte pridne Goričane, kako pripravljajo ob dobrih letinah k nam, kako lupijo češplje in kako jih suše bo lesah v „prunele“. Če se naši ljudje tudi ne morejo sprijazniti s tem „drobnim“ delom, vendar se lahko mnogo uče od marljivih in podjetnih sorojakov iz Goriškega, ki gredo za malim zaslužkom, da si pomagajo pri svojem gospodarstvu naprej. Le pogledjte, kako podjetni, kako varčni in skromni so ti ljudje! Marsikaj bi se pri nas obrnilo, če bi jih malo posnemali in tudi Amerika bi ne, bila več tako obljubljen dežela za nas kakor je danes za naše rojake.

Naprava povidla v naših krajih.

Po Češkem in Nemškem se kuha iz češpelj povidl, t. j. gosta češpljeva mezga, ki je izvrstnega okusa in se rabi za močnata jedila, pa tudi sama zase, s kruhom itd. Po Češkem delajo povidl v vsaki hiši. Pri nas je povidl v kmetijskih hišah čisto neznan reč. Naše ljudstvo ne pripravlja boljših močnatih jedil, katerim bi bilo do-

dajati sladke češpljeve mezge. Pri nas smo bolj vajeni na razno sočivje in kiselo, na krompir in žgance. Zato tudi nima povidl na kmetih posebnega pomena. Poznajo in cenijo ga pa po boljših hišah in po mestih. Zato ga tudi radi kupujejo. Povidl je zelo priljubljena mezga („zolzen“) in ker se lahko prodaja, bi ga kazalo tudi pri nas napravljati, saj v boljših hišah, pa tudi na debelo za kupčijo, tam kjer bi se našlo več podjetnih sadjerejcev. Saj je vsa naprava povidla čisto preprosta stvar. Napravljajo se namreč tako-le: Skrbno odbrane in oprane češplje se kuhajo v kotlu toliko časa, da nastane iz njih gosta mezga („zolzen“). Glavna stvar pri tem kuhanju je to, da se češplje v kotlu p r i d n o mešajo, da se ne pripalijo. Najbolj pripravi kotli za tako ukuhanje češpelj so bakreni kotli. Češplje naj so čisto zrele. Take češplje, ki so že ovele, ki so že prezorele, take so najboljše. Take češplje so najbolj sladke in imajo najmanj vode. Zato se tudi prej ukuhajo. Gnjile češplje je izločiti, črvena mesta odstraniti. Zato je v naših razmerah najbolje, da se češpljam koščice odvzamejo. Navajam to zaradi tega, ker se marsikje češpljam koščice puščajo. Tak povidl ima namreč še finejši duh. Seveda se morajo češplje potem med kuhanjem „pasirati“, namreč skozi žičnato sito pregnesti, da se koščice odstranijo. Povidl mora biti gosto ukuhan. Tudi poznamo na tem, da se vanj vtaknjena prsta nič več ne prime in da pada od žlice v celih kepah. Ko je mezga gotova, naj se spravi, dokler je še gorka, v lončene lonce, kjer se drži potem leta in leta, če je shramba dobra.

Z napravo povidla se bo treba tudi pri nas sprijazniti ob češpljevih letih, ker se da ta češpljev izdelek dobro in lahko prodajati in ker je vsa naprava njegova docela priprosta, tako da jo lahko pogodi vsaka gospodinja brez posebnih praktičnih navodil.

Skrbimo torej, da spravimo letošnje češplje s primerno uporabo bolj ko mogoče v korist in posnemajmo v tem oziru druge napredne dežele! Učimo se napredka od njih!

V. Rohrman.

Alfons Oblak — Novomesto

priporoča svojo

bogato zalogo špecerije, galanterije in črevljev.

Glavna zaloga tržaškega dvozvezdnega petroleja ter jedilnega olja znamka „Minerva“. — Zahtevajte vzorce od riža, kave itd., katere pošljem na željo prav rad franco in poštine prosto.

Najnižje cene! **Točna postrežba!**

Na drobno in debelo!

65-10-6

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

1-0-18